

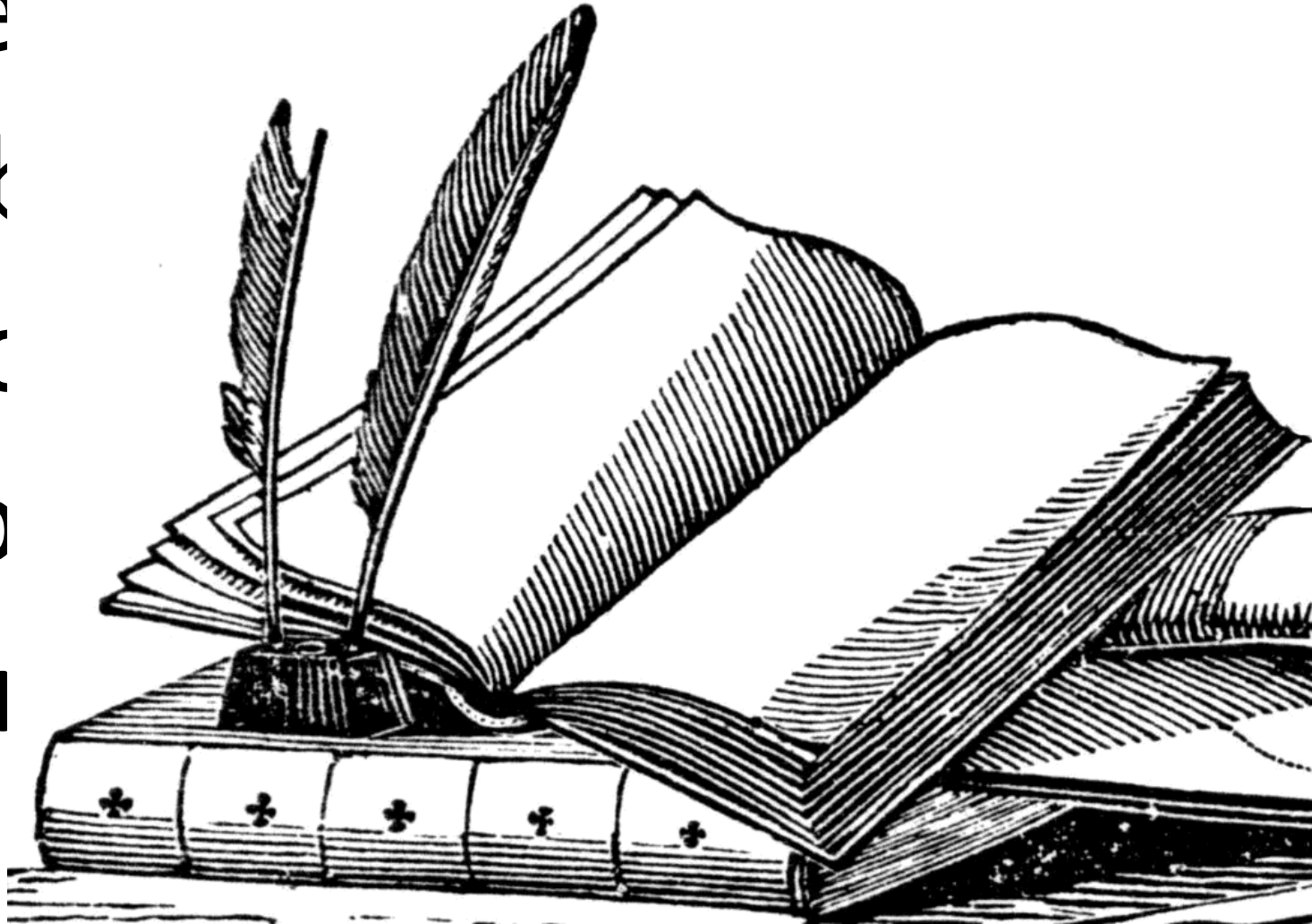

CO JE PRÁVO?

1. seminář - Základní pojmy právní
Mgr. et Mgr. Nad'a Fiedlerová, Ph.D.

Struktura

- Co je ...
- Symk
- Slovo
- Půvo
- Pojei

Co je právo?

- Mnohovýznamový pojem
- Nejde pouze o soubor právních norem
- Obtíže při definování - intuitivně pocítována souvislost se spravedlností
- Tři způsoby přístupu k právu

1. Tvář práva

- Symbolika
- Rituály
- **Právní ikonografie** (popis obrazu) = jedno z odvětví dějin umění, které se zabývá popisem, klasifikací a interpretací různých zobrazení
- **Právní archeologie** = vědní obor, jehož předmětem zkoumání jsou hmotné právní památky

Justitia

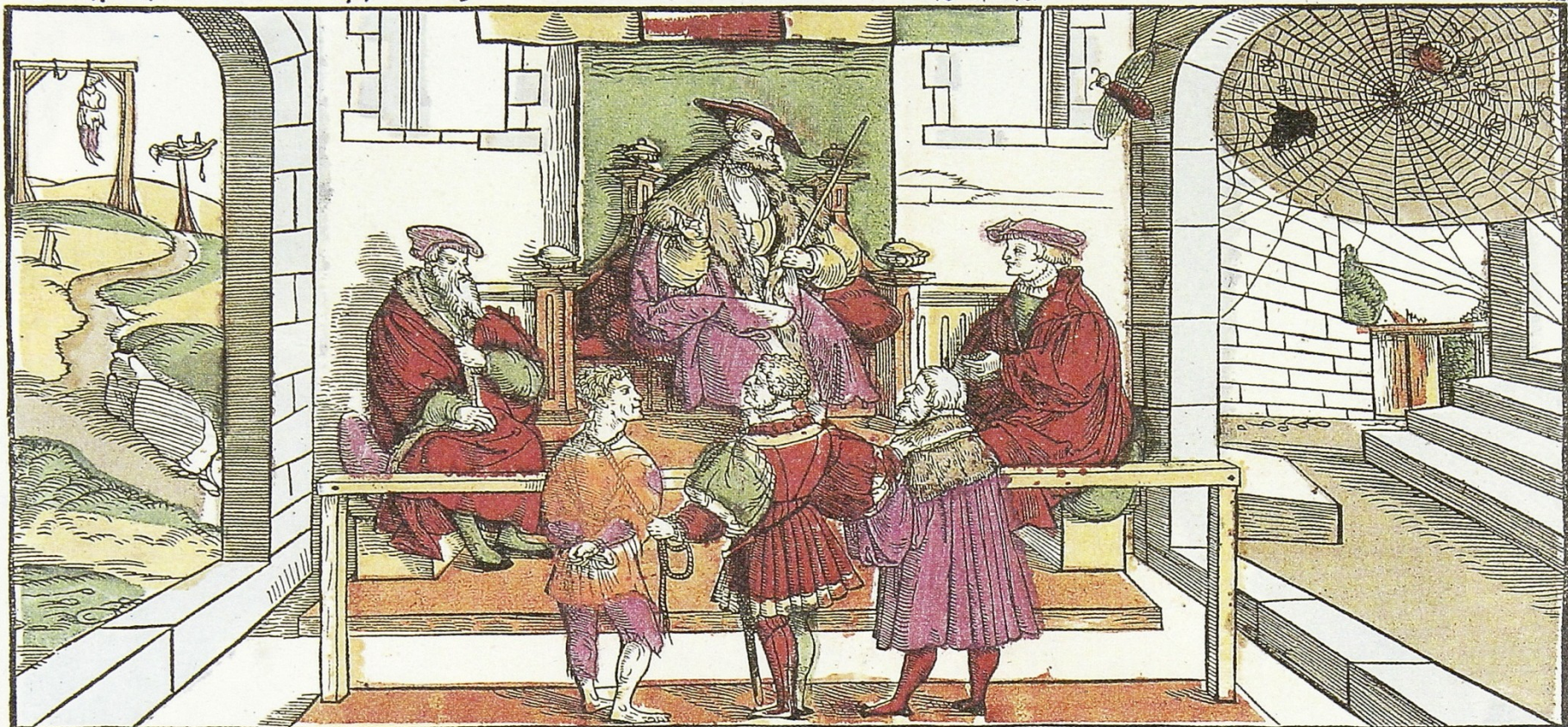

D. IOHANN GEORGII
 NICOLAI.
Acti, & S. E. Sax. Consil.
PROCESSUS
IUDICIARIUS
cum
Privilegio S. A.
Saxoniae
IENÆ
Sumpt. Henrici Christoph.
Crökeri Bibl.
 1697.

Ain weiser der Philosophy
Der spricht das glas vergleicht sey
Ain spinnen woffen angefangen
Darinn die fleugen leicht behangen
Wann aber fleuge ain vogel dar
Serichte die woffen ganz vnd gar
Vnd fiere sie hoch auff inn die lufft
Er frage nit nach der spinnen gifft
Also sind auch vil glatz gethan
Sie fahen nun den armen man
Der reich mit gwalt hin durch in dringt
Sein reicheumb mache das jm gelinge
Man liete der exempel vil
Der schmirbet wol/ der gewinnen will
Waiß wer wol schmirtze der fetz auch wol
Wer kan darfür/ die welt ist vol

Der vntrew vnd der argen list
Aich Gott wa ist ain sollicher Chriß
Der nimpt zü herzen Gottes wort
Das in ermant an manchem ort
Zür gerechtigkeit ja yederman
Er sey hoch oder nider dian
Leutici stät geschriben schon 19.
Rechte gerichte solt deinem nächsten thon
Im psalmē stät auch wol vñ schlecht 75
Ir menschen sün/nun richteend rechte
Wie lang laße jr die bosshait für
Der arme waiß/ stehe vor der thür
Richte dem waisen vnd dem armen
Laße euch der armen sach erbarmen
Liebe gerechtikeit die jr mit griche/sap.1.
Das erdreich euch hond gar verpflicht

Dañ wie jr richte so wert jr griche/ma. 7.
Vnd wie jr thünd euch auch so gschichte
Nite gaaben seind sie all geert
Vnd hond das vñhail gar verkert
Das erst büch der König list
Am achten findstu das gewis
Hör zü richter vnd fürsprechen
Gott würde es euch schwärlich rechen
Wann jr vnrechtes vñhail gebest
Vnd lassend nit die gnad mit schweben
Den armen gleich wie auch den reichen
Nite laße euch schanckung vberschleiche
Gunst vnd liebe/ auch falscher rath
Den armen offte gefellet hat
Inn schanden/ vnd inn grosse not
Vnd hat in offte bracht zü dem tod

Lenocrates der wol geziere
Sach wie zum galgen ward gefiert
Ain vbleeter des er lache
Da er ward gefrage was solliche mache
Das die grossen dieb bey namen
Die klainen dieb also verdamen
Es gschach zü Wien inn Osterreich
Ain gschichte der nit vast vngleich
Ain hendler fiere ain dieb hinnauf
Nitzte für ains grossen Herren hauf
Von Herren ward gefrage nit zichten
So Täscher wölte jr aber richten
Ja sprach er lieben Herren mein
Die klainen müßent ghangen sein
Ger grossen zeuche man ab den hüt
Damit zoch er ab seinen hüt

Vnd schenket in die güten kappen
Sy lachen all ainer sollichen schlappen
Das vnd der gleichen gschicht vil mehr
Doch red ich den nit an jr ehe
Die rechtlich richten der seind vil
Ir lob vnd ehr ich priesen wil
Das sie gleich richten nach der wag
Die bösen werden wol jr plag
Drumb finden/ vmb jr falsch eif
Gott alle ding zum besten schick
Vnd geb vns darzū seinen rath
Das wir beweisen mit der that
Den willen sein vnd sein gerichte
Damit beschleuß ich mein gedicht.
Darum wer oren hab der höi/
Von lügen sich zür warhait kdi.

Svatý Ivo z Hélyory

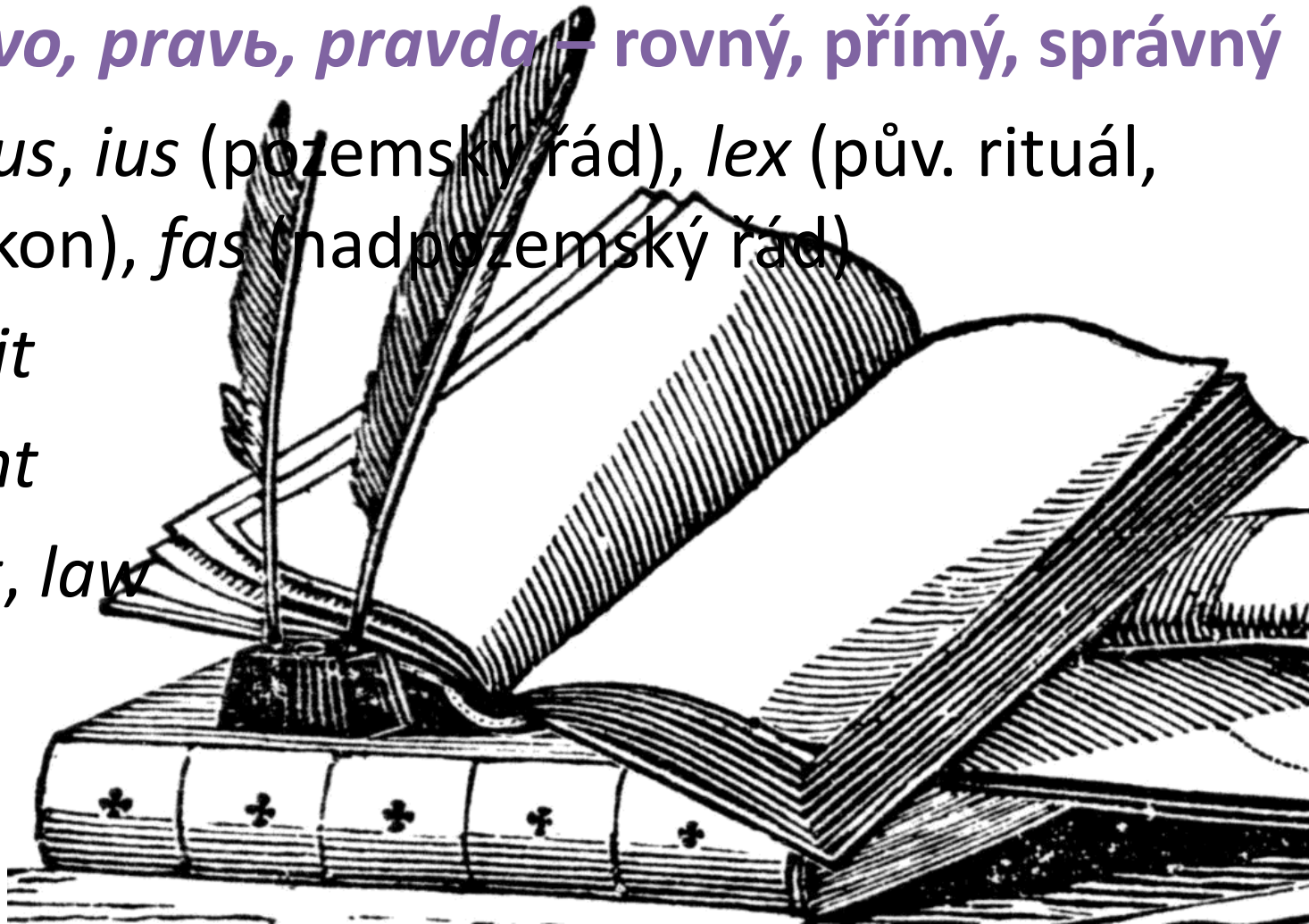

Zemský soud v Praze 1530

2. Slovo právo

- Etymologie – tři roviny: morálka, rituál, zákon
- **Česky *právo, pravě, pravda* – rovný, přímý, správný**
- Lat. *directus, ius* (pozemský řád), *lex* (pův. rituál, později zákon), *fas* (nadpozemský řád)
- Franc. *droit*
- Něm. *Recht*
- Angl. *right, law*
- Ita. *diritto*

Významové roviny práva

- Neprá
- Abstra
- Konkr
- Viz vokab

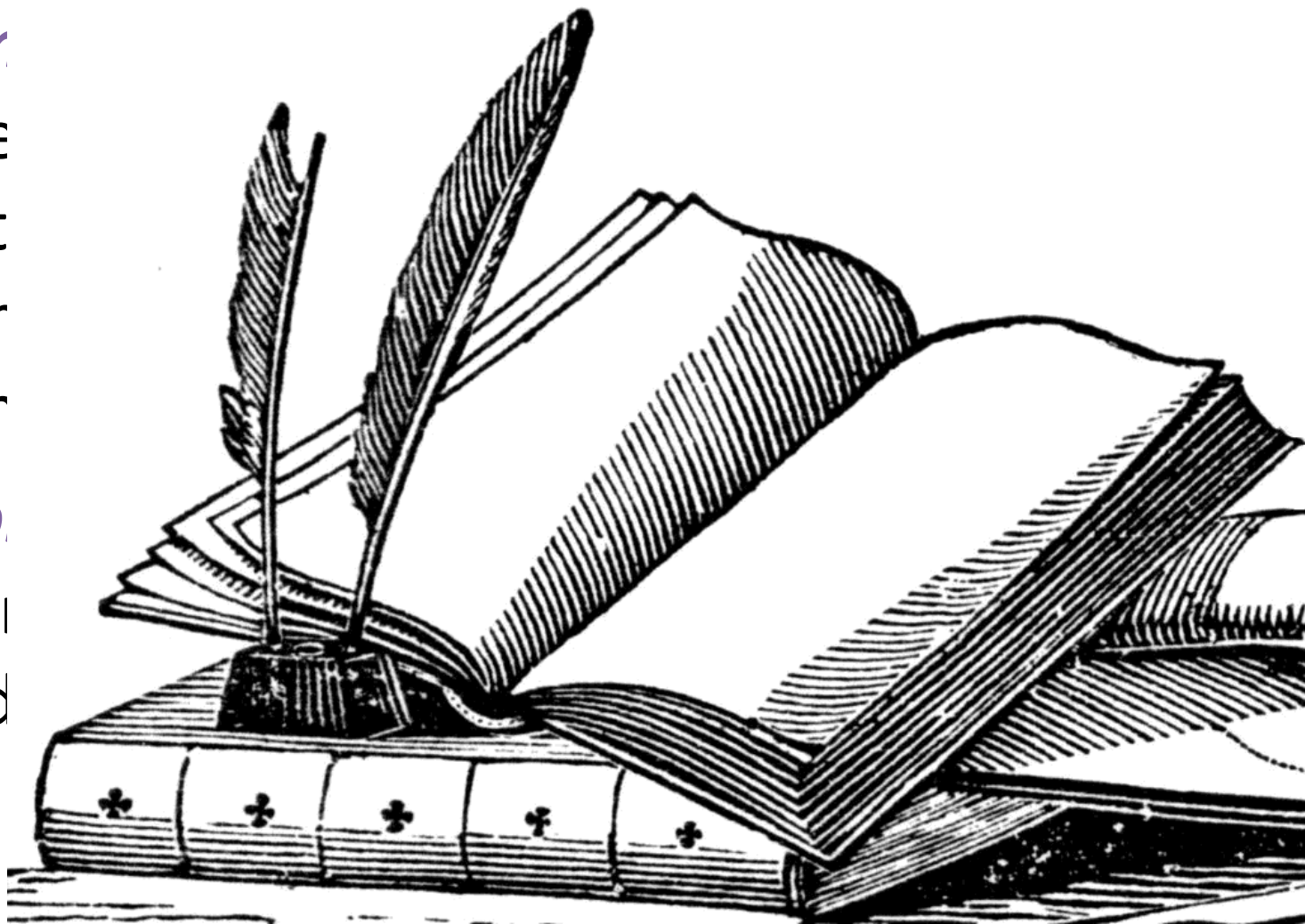
Vokabulář webový

Webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny

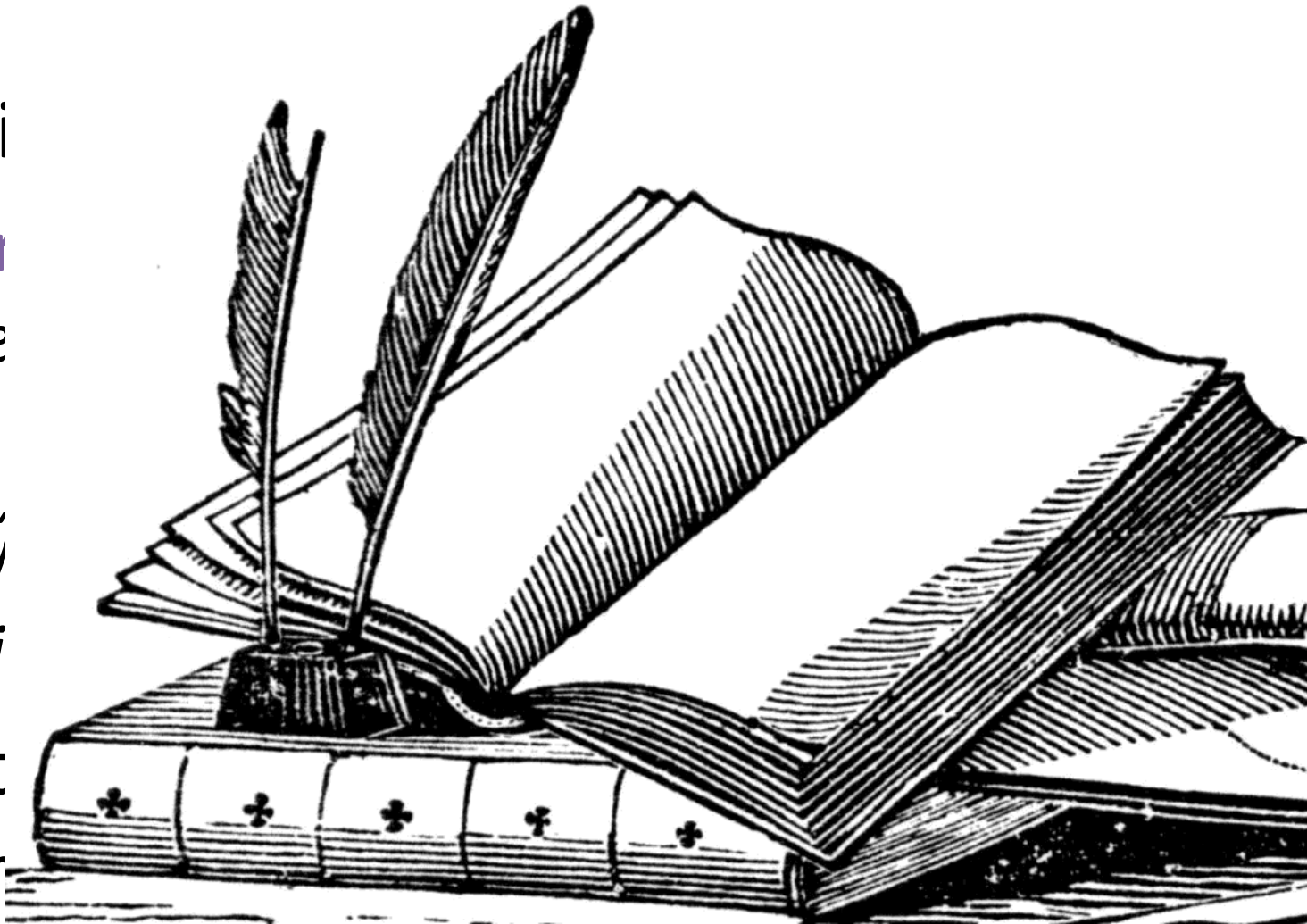
3. Původ práva

- Právní dualismus
- *přirozené* právo státu, teprve když je nezadatelně platným, nemění se
- *právo p*ro společenské světa lidí

Přirozenoprávní škola

- **Zdrojem** (metafyzický, náboženský, racionální)
 - jednotli
 - **přiroze** *naturae*
 - **Bůh** (*ius* Akvinský)
 - **rozum** (*i*)
- Podstat lidských

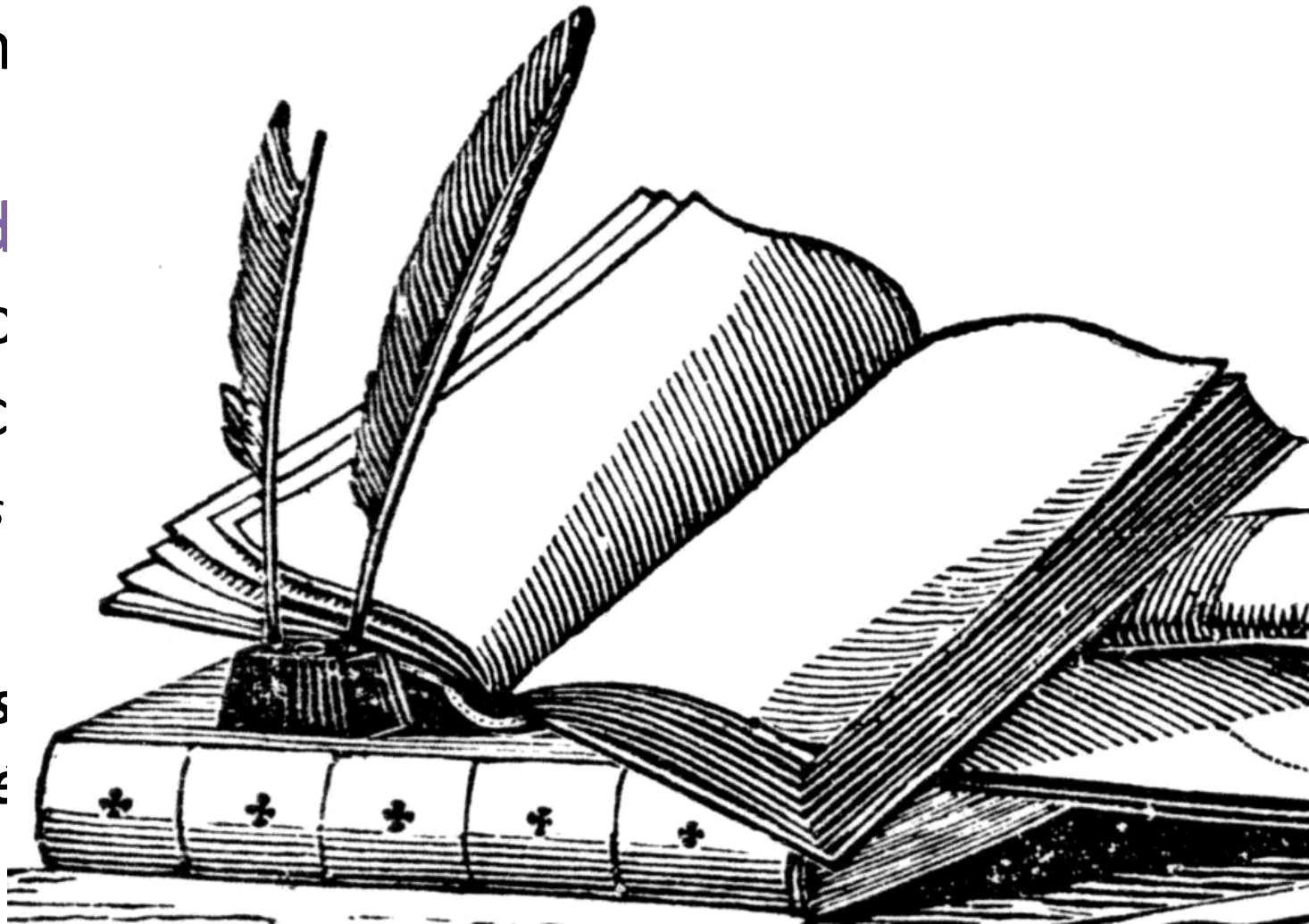

Sofoklovo (497 – 405 př. Kr.) svědectví o přirozeném právu

- Antigonin monolog
- *„Ten zákaz přec mi neohlásil Zeus, ni Diké, družka bohů podsvětních, zde takové nám řády nedala a nemyslila jsem, že takovou má moc tvůj zákon – dal jej smrtelník –, že moh' by platit víc než **nepsané a neochvějné bohů zákony. Ty nežijí jen včera nebo dnes, však věčně, aniž víme, kdo je dal.**“*

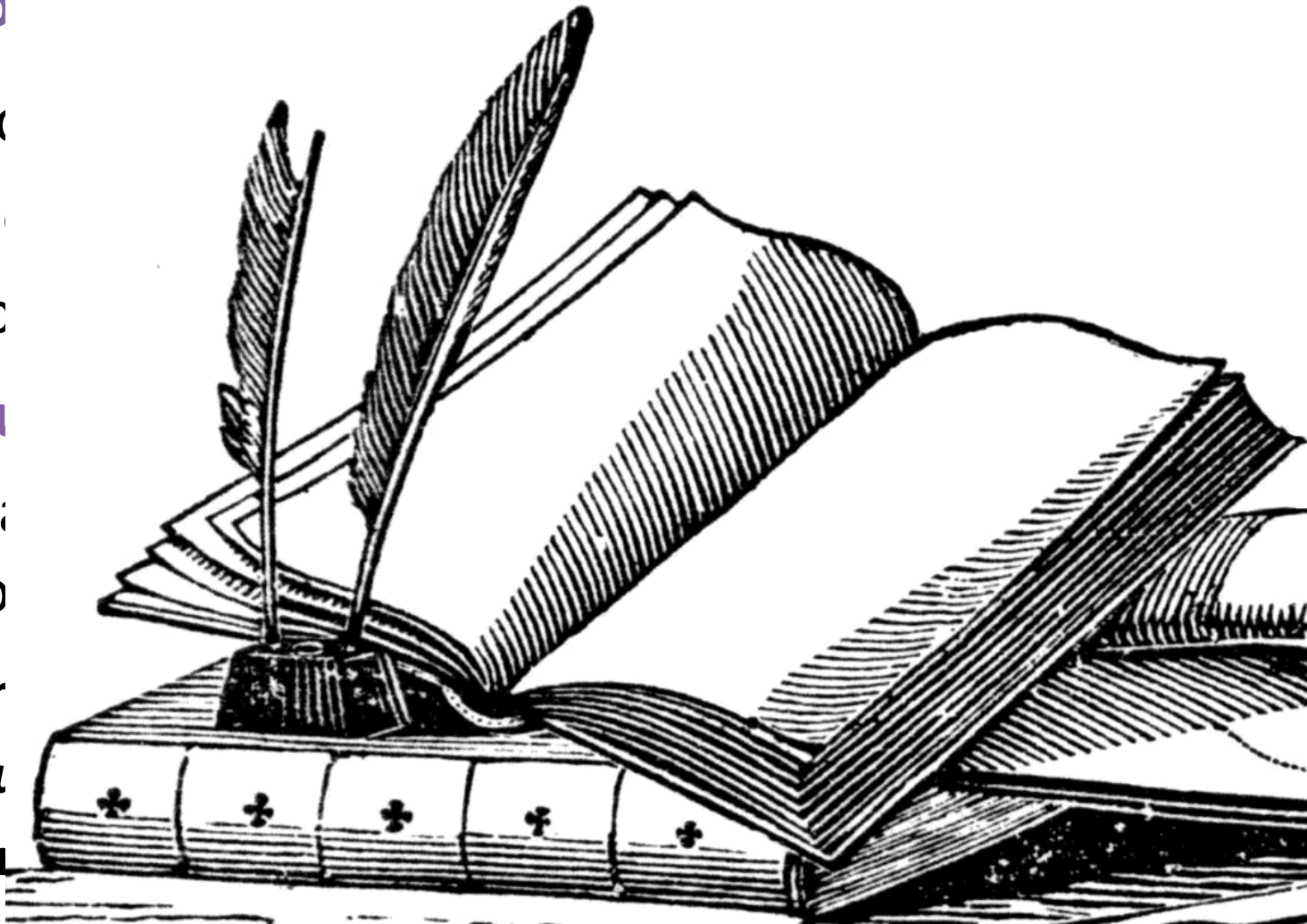
Právní pozitivismus

- Vznik: 19. století
- program
přirozen
zákonod
Nemohc
nevynuc
- *In extremis*
- uchvácení
- ***Hans Kels***
nacistické

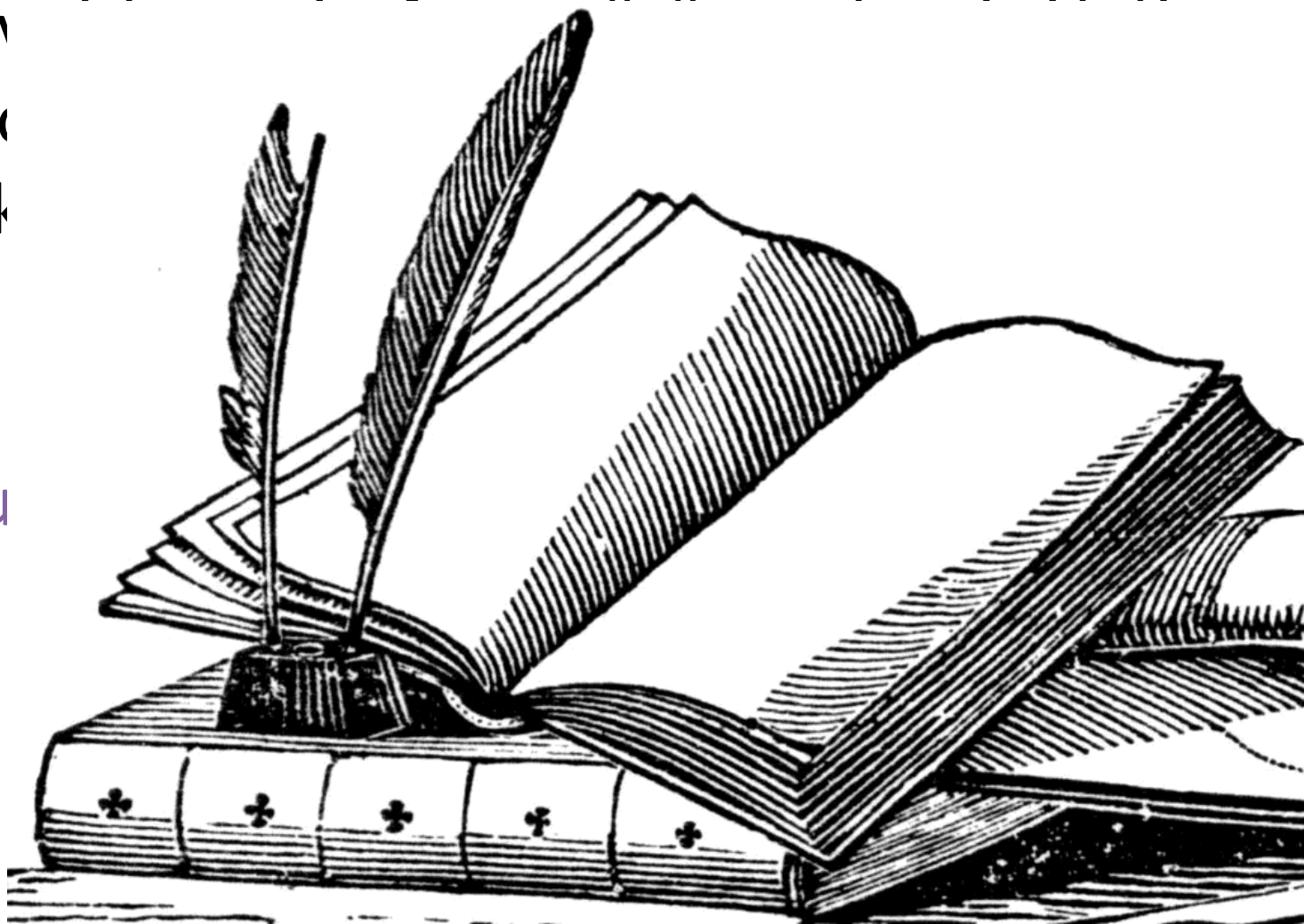
Sociologický přístup

- rozdíl mezi platným právem a právem, jak ve skutečnosti působí
- právo je ovlivněno zájmy a jazykem těchto kategorie
- zkoumá i právo
- nevidí právo jako právo
- „Těžiště právní vědy či sociologie“ (Eugen Ehrlich)

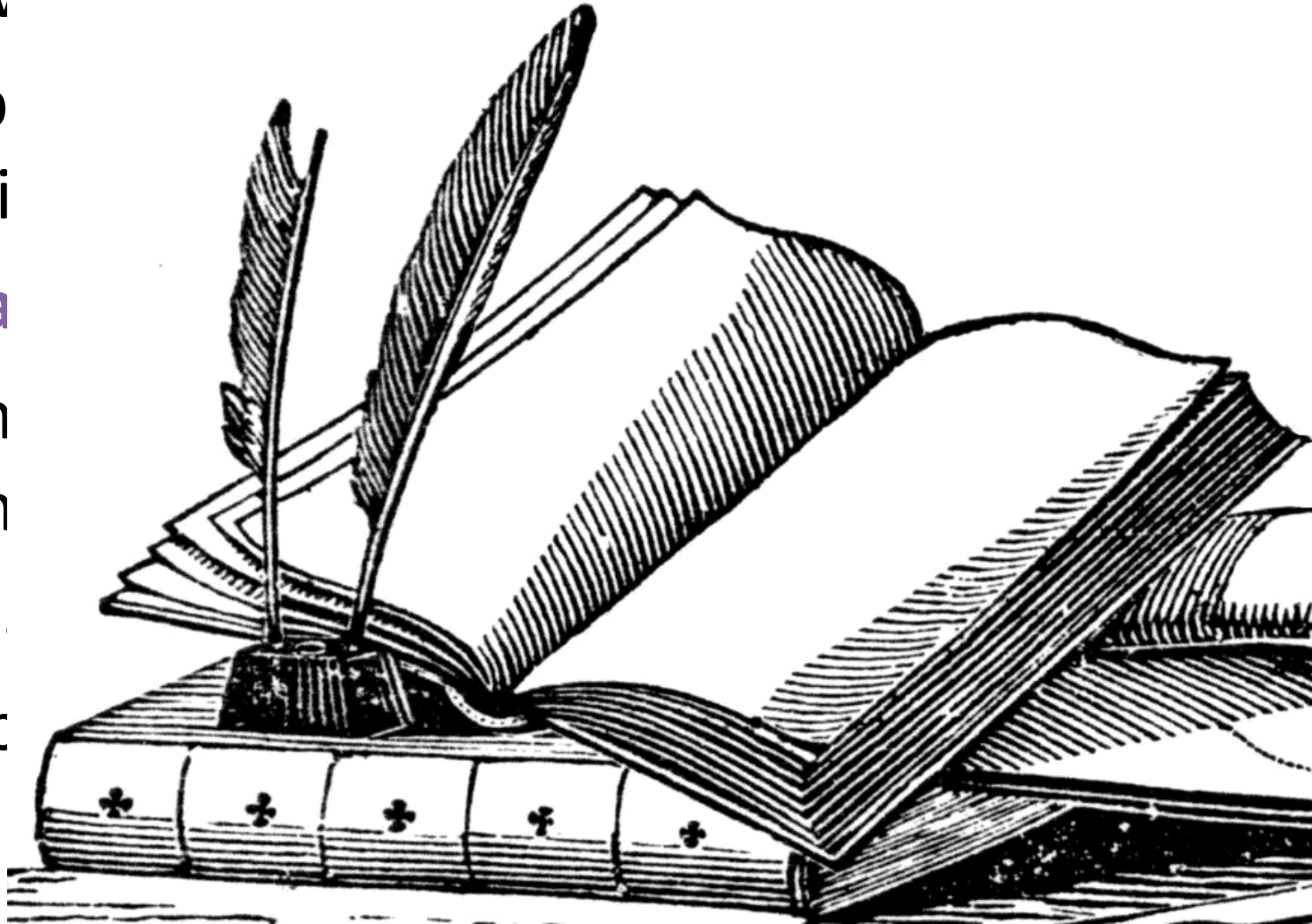
4. Pojem právo

- Právo je jedním ze společenských normativů vedle morálky, estetických apod.
- Právo je organizováno

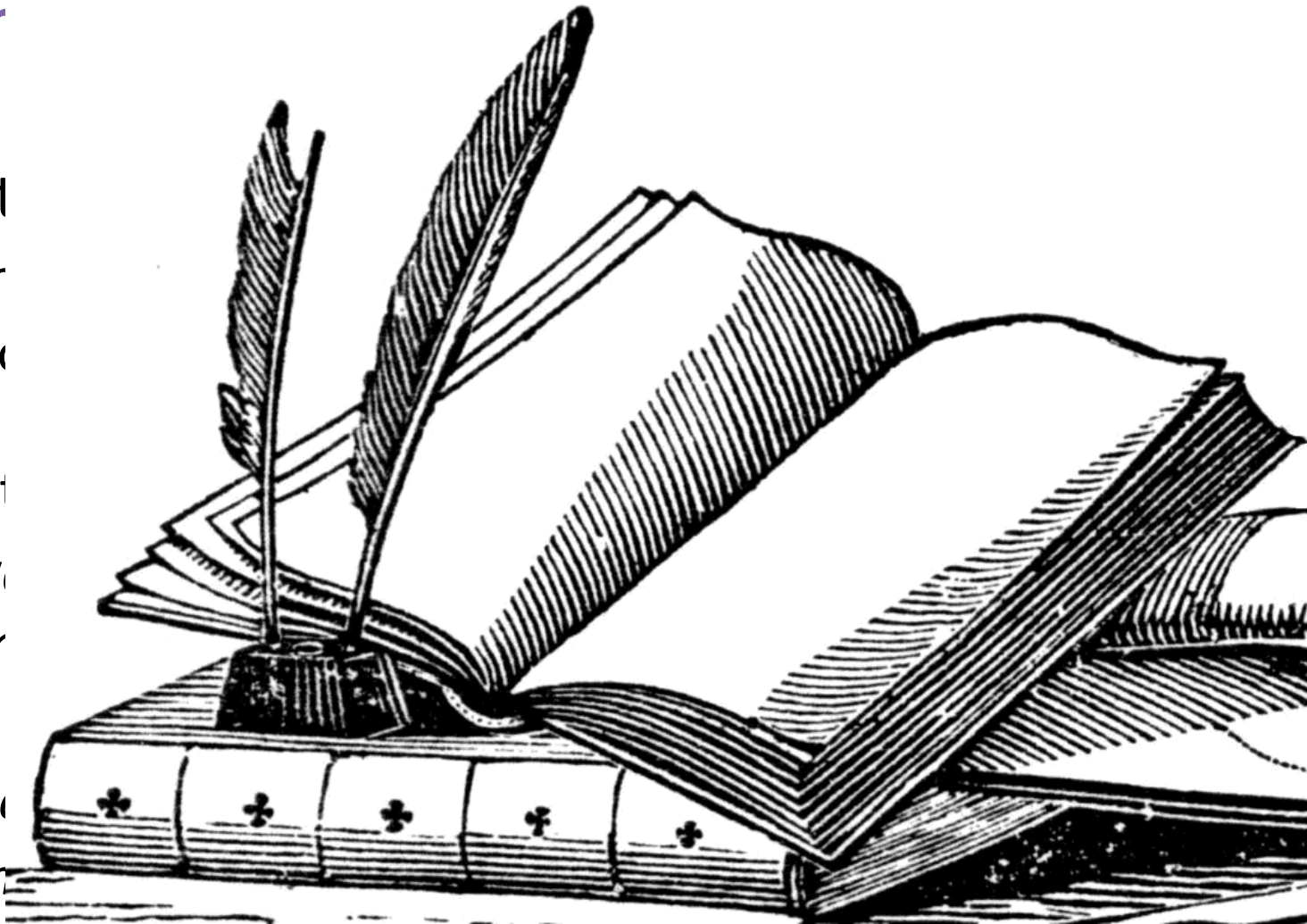
4. Pojem právo

- Mnohovýznamový pojem (polyém)
- Různé p
- právní fi
- **Právo ja**
 - a. Systém chován
 - b. Pravidl
 - c. Jejich p

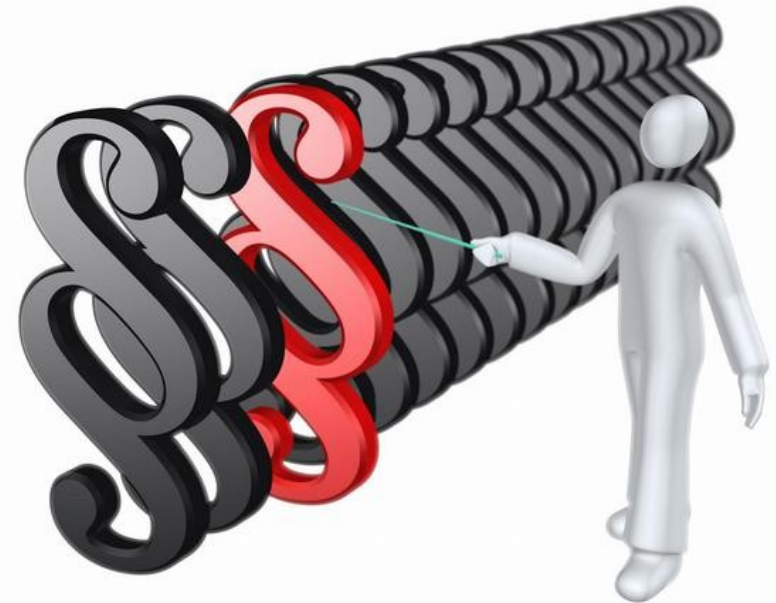
Jiné normativní systémy

- náboženství (zavržení, klatba)
- veřejné právo
- morálka
- Odlišnost
 - typ sár
 - vznik no
 - hlavní: práva st
- *Jednotlivci navzájem*
- *Např.:*
 - *Homosexuální*
 - *Trest smrti*

Dělení práva

- pozitivní
- objektivní
- veřejné
- hmotné
- vnitrostátní
- kogentní
- přirozené
- subjektivní
- soukromé
- procesní
- mezinárodní
- dispozitivní

Právo pozitivní a právo přirozené

- Právo přirozené (*ius naturale*)

- existuje nezávisle na státech

- souhrn přístupných vý

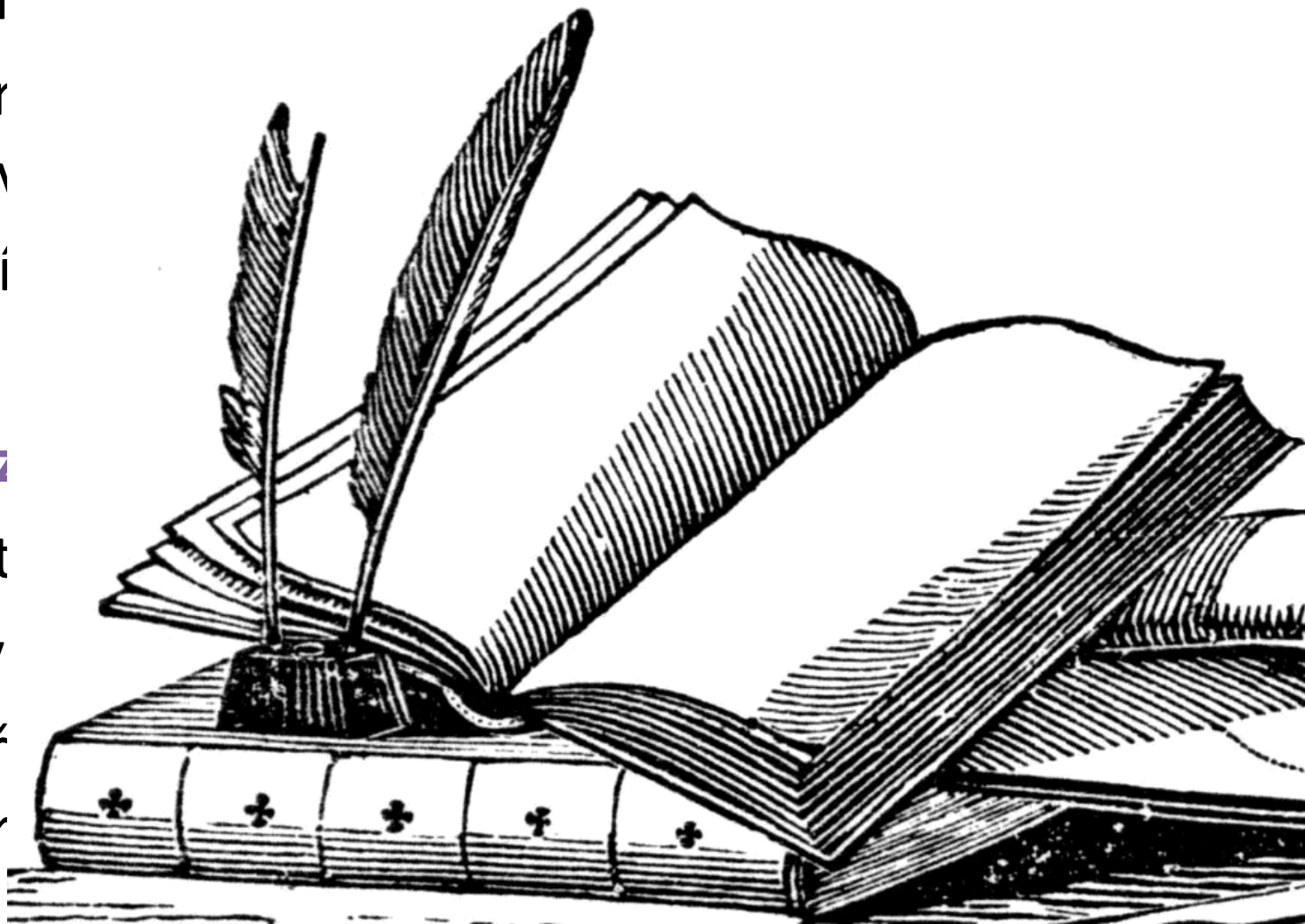
- předchází

- Právo poz

- je dané st

- je to práv

- jsou to př
že protipr

Právo objektivní a subjektivní

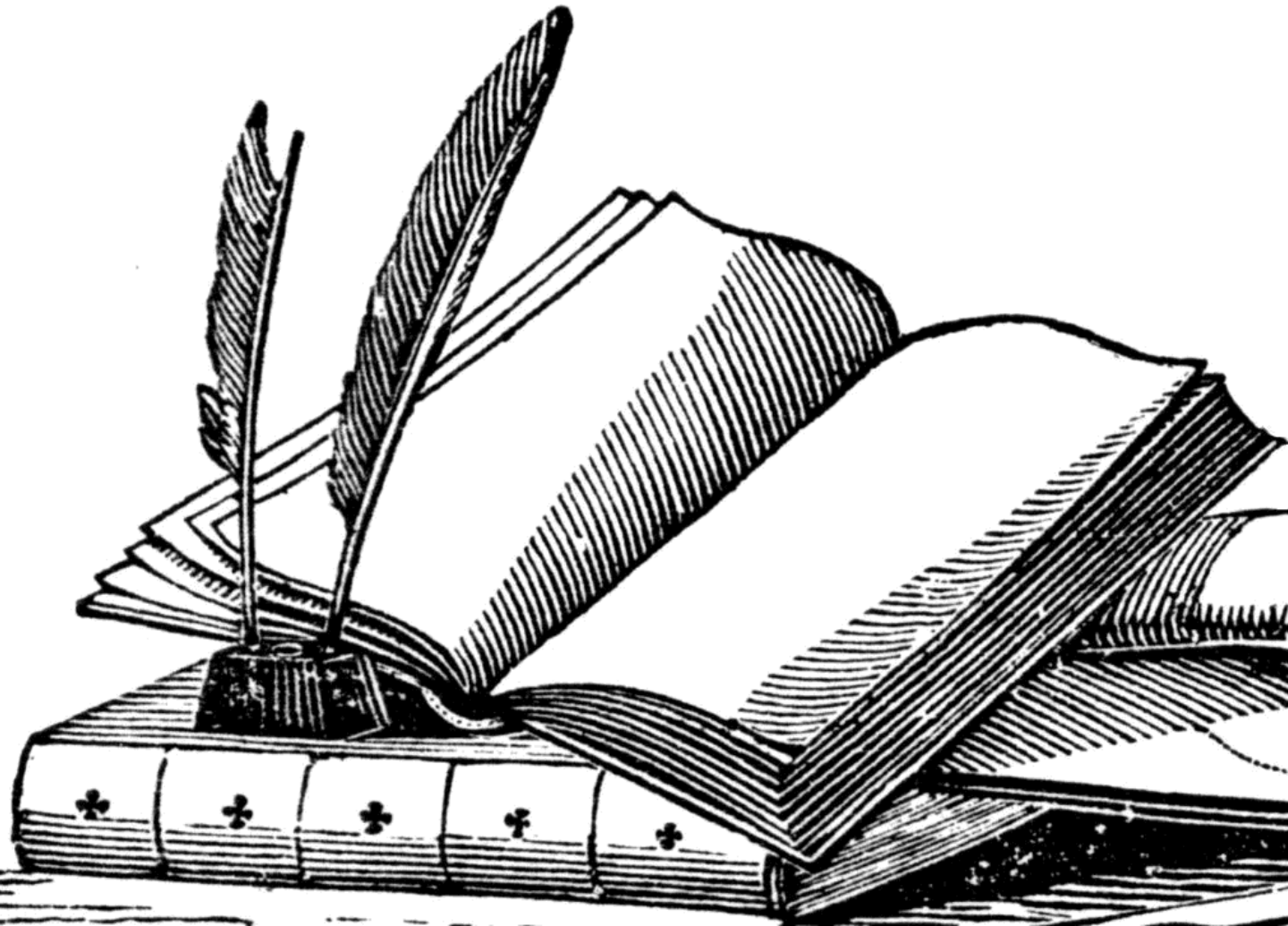
- **Právo objektivní (angl. Law):**

souhrn pravidel
pravidel (resp. me
vynucova

- **Právo sul**

Možnost
objektivn

Určité op
povinnos
věc převz
kupující

Právo objektivní a subjektivní

- **Právo objektivní**

↳ subjekt
práva z něj vy

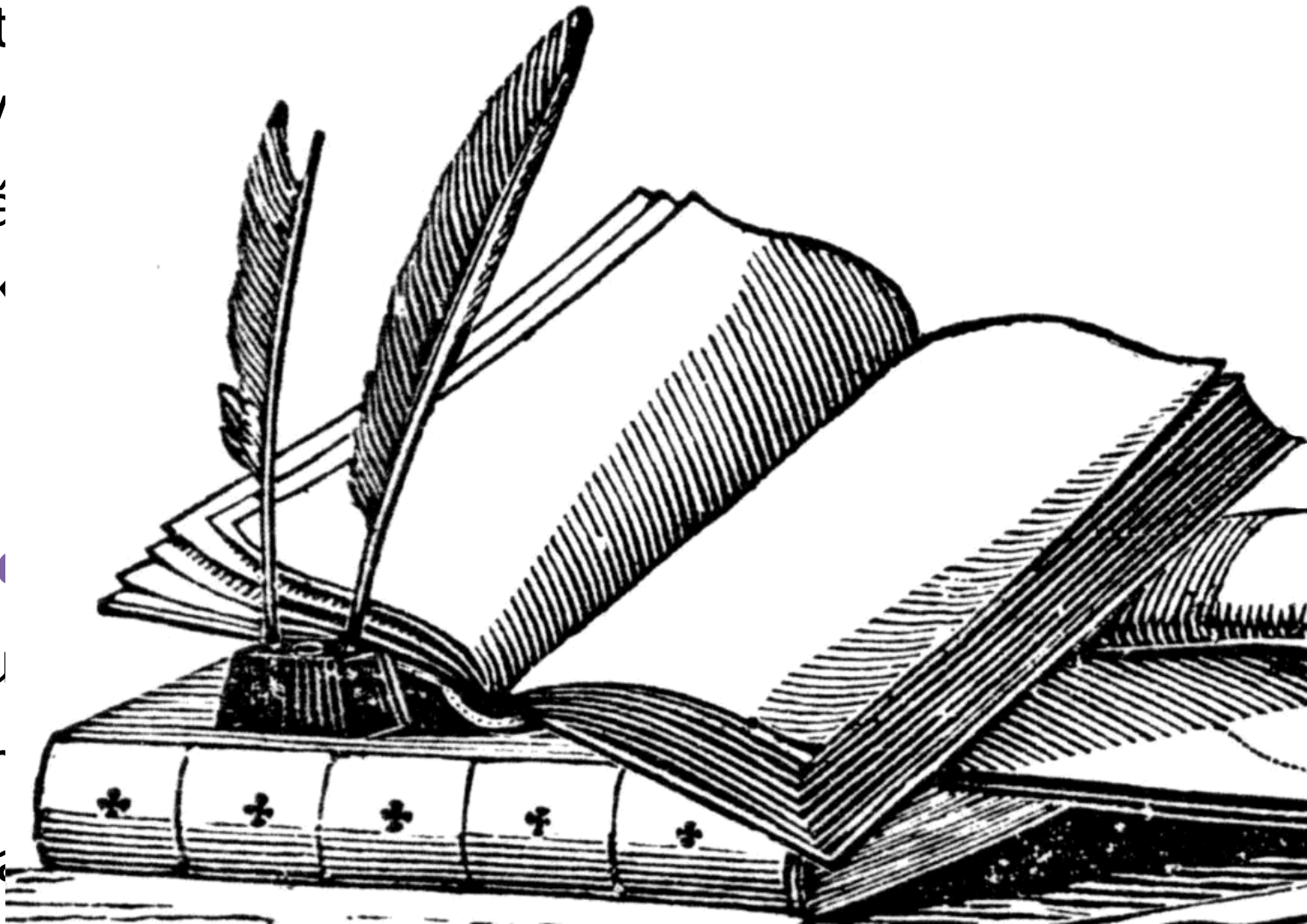
↳ zakládá
vynucuje, pok
soudu

- **Právo subj**

↳ Označu

- možnost ch

- zákonem ga

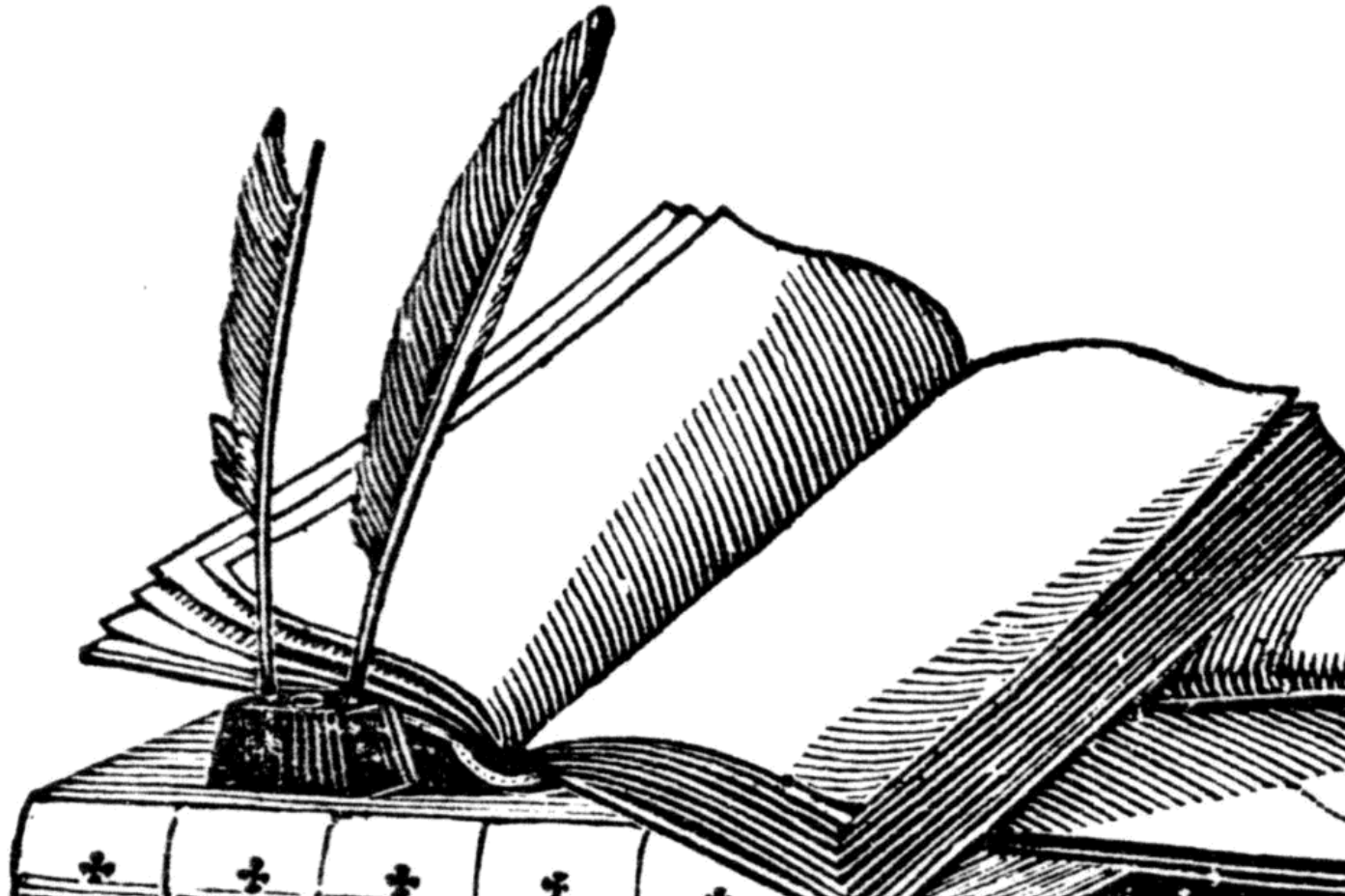

Právo objektivní a subjektivní

- příklad

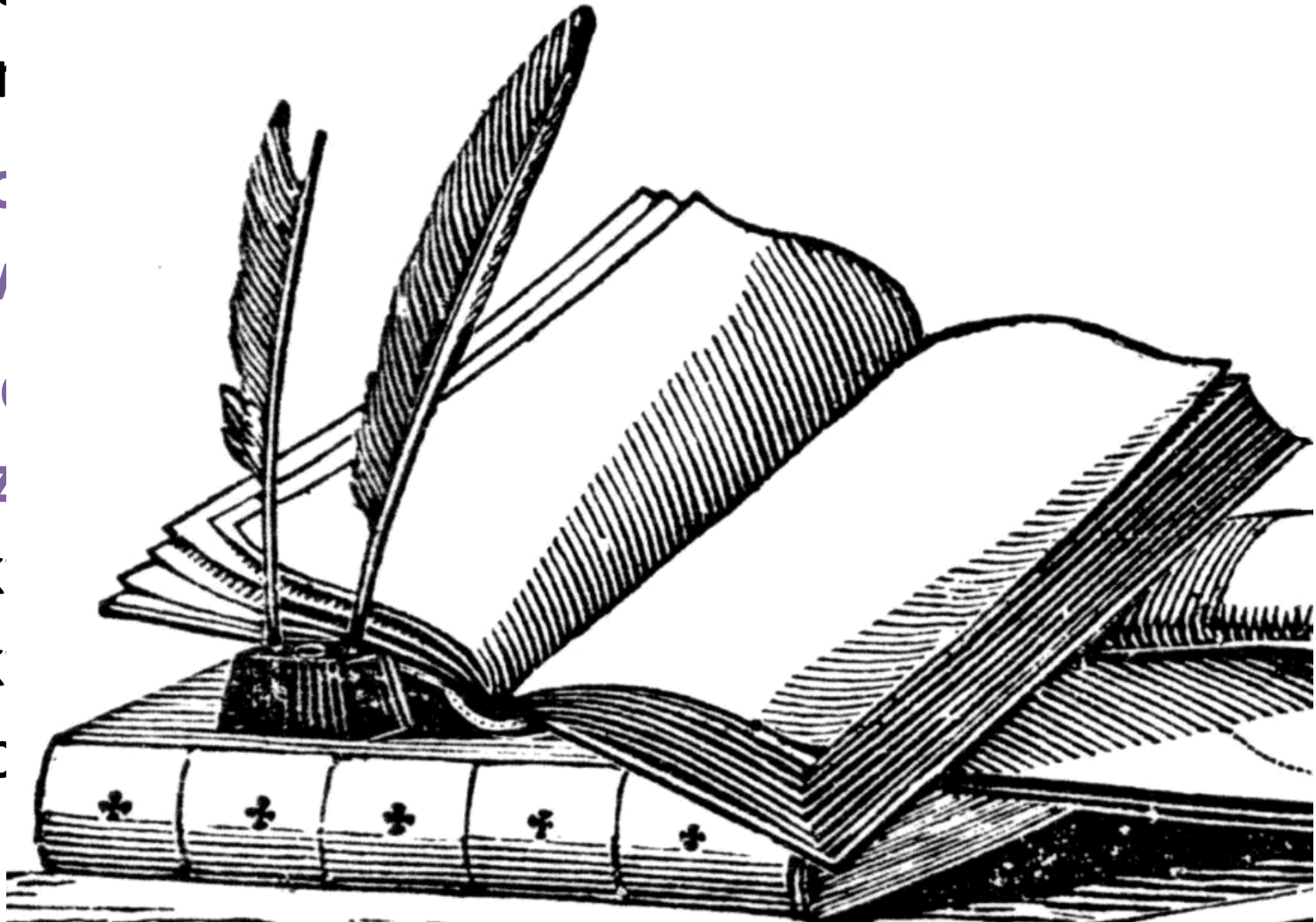
↳ Objektivní právo stanoví, že alkoholické nápoje může požívat p

↳ Subjektiv
tedy alkoholi
následujícím

Soukromé a veřejné právo

- Již od dob starých Římanů se rozlišuje dělení práva i
- Soukromé právo je postaveno na postavě jednotlivce
- Ve veřejném právu je nadřazen subjekt nad subjekt, nad občanem nad ob

Soukromé a veřejné právo

Veřejné právo

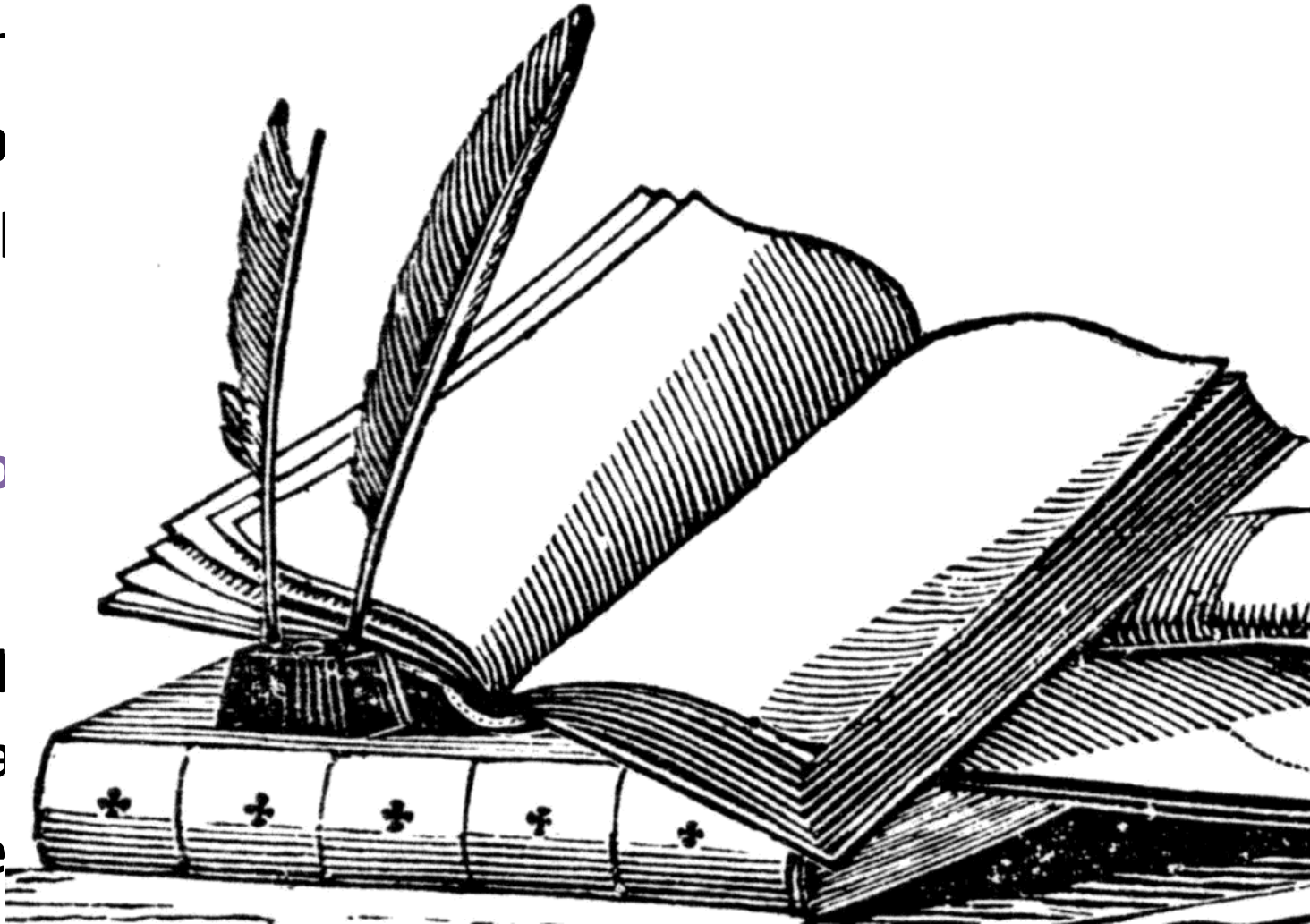
- práva a povinnosti vznikají subjektům zpravidla na základě aktu veřejné moci
- převažují kogentní normy
- nadřazenost orgánu veřejné moci
- právní poměry vznikají i proti vůli účastníka
- právní poměry nejsou reciproční, co se týče práv a povinností
- ochraně před libovůlí orgánu veřejné moci slouží správní a ústavní soudnictví

Soukromé právo

- práva a povinnosti vznikají subjektům zpravidla na základě právního jednání
- převažují dispozitivní normy
- rovnost subjektů
- právní poměry vznikají z vůle účastníků
- právní poměry se vyznačují reciprocitou vzájemných práv a povinností
- konflikty mezi subjekty řeší třetí nezávislý subjekt (soud, rozhodce)

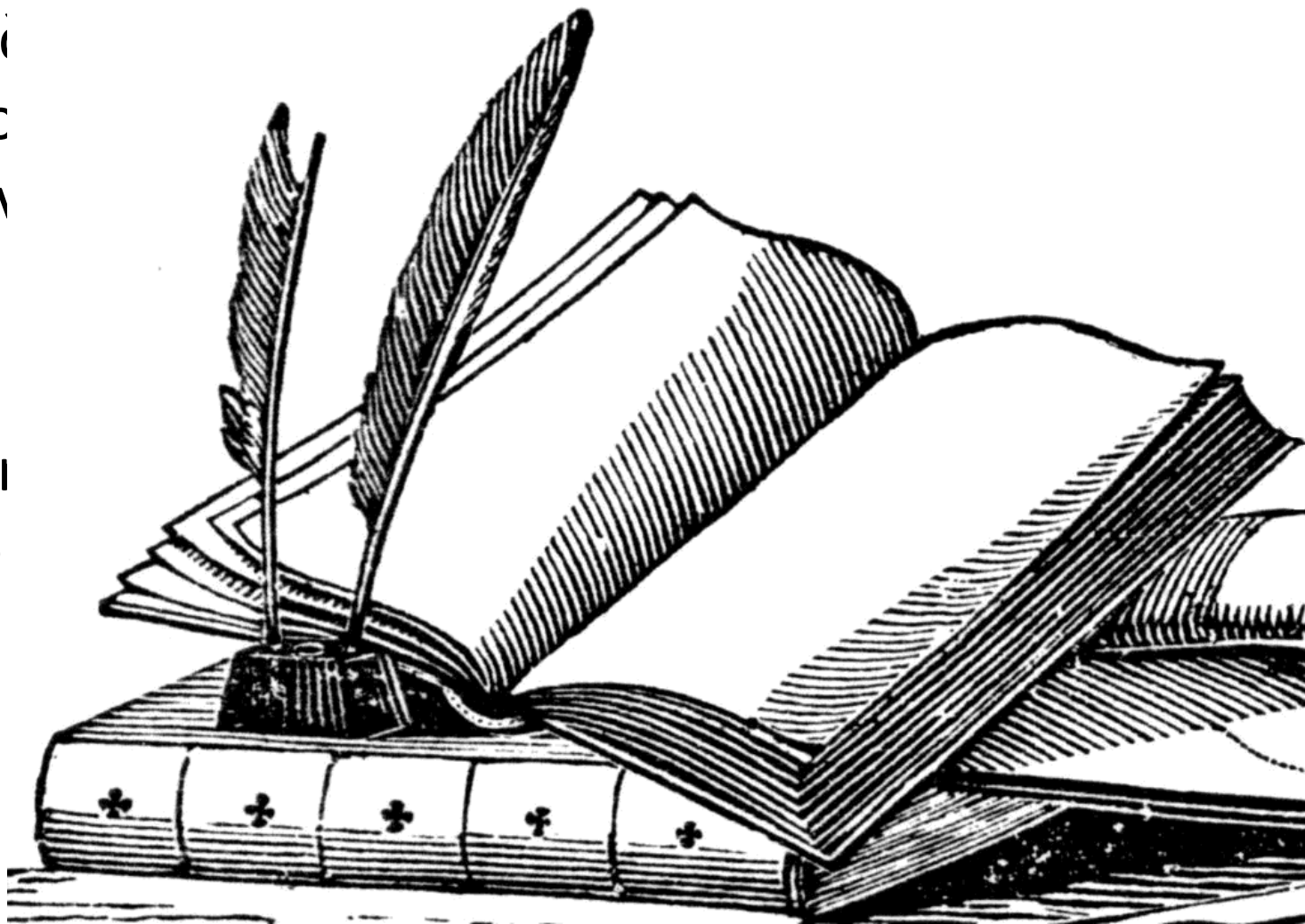
Právo hmotné a procesní

- **Právo hmotné:** obecná soustava právních norem, které star (úprava p vyžadoval
- **Právo pro státnímu chování (l jak práv a řízení pře**

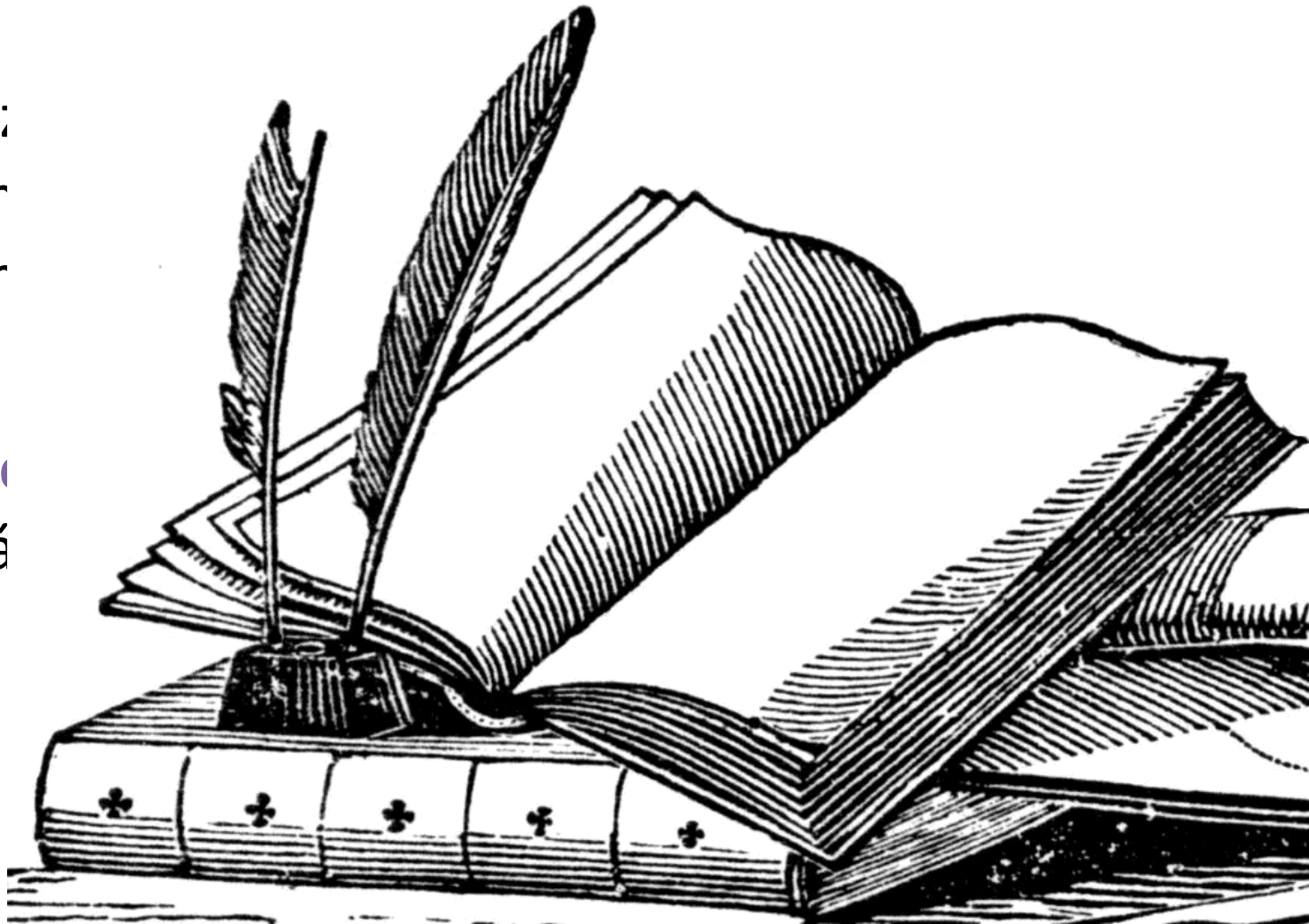
Právo hmotné a procesní

- **Příklad**
- Pokud je článek 101 a povinnosti uvedeny v
- Pokud by zasahoval pomocí o

Právo vnitrostátní a mezinárodní

- **Mezinárodní právo veřejné** upravuje vztahy mezi státy a jimi vytvářené organizace
- se zabývá vztahy mezi státy a mezinárodními organizacemi
- **Právo vnitrostátní** upravuje vztahy mezi jednotlivými občany jednoho státu

Právo kogentní a dispozitivní

- **kogentní (kategorické)**

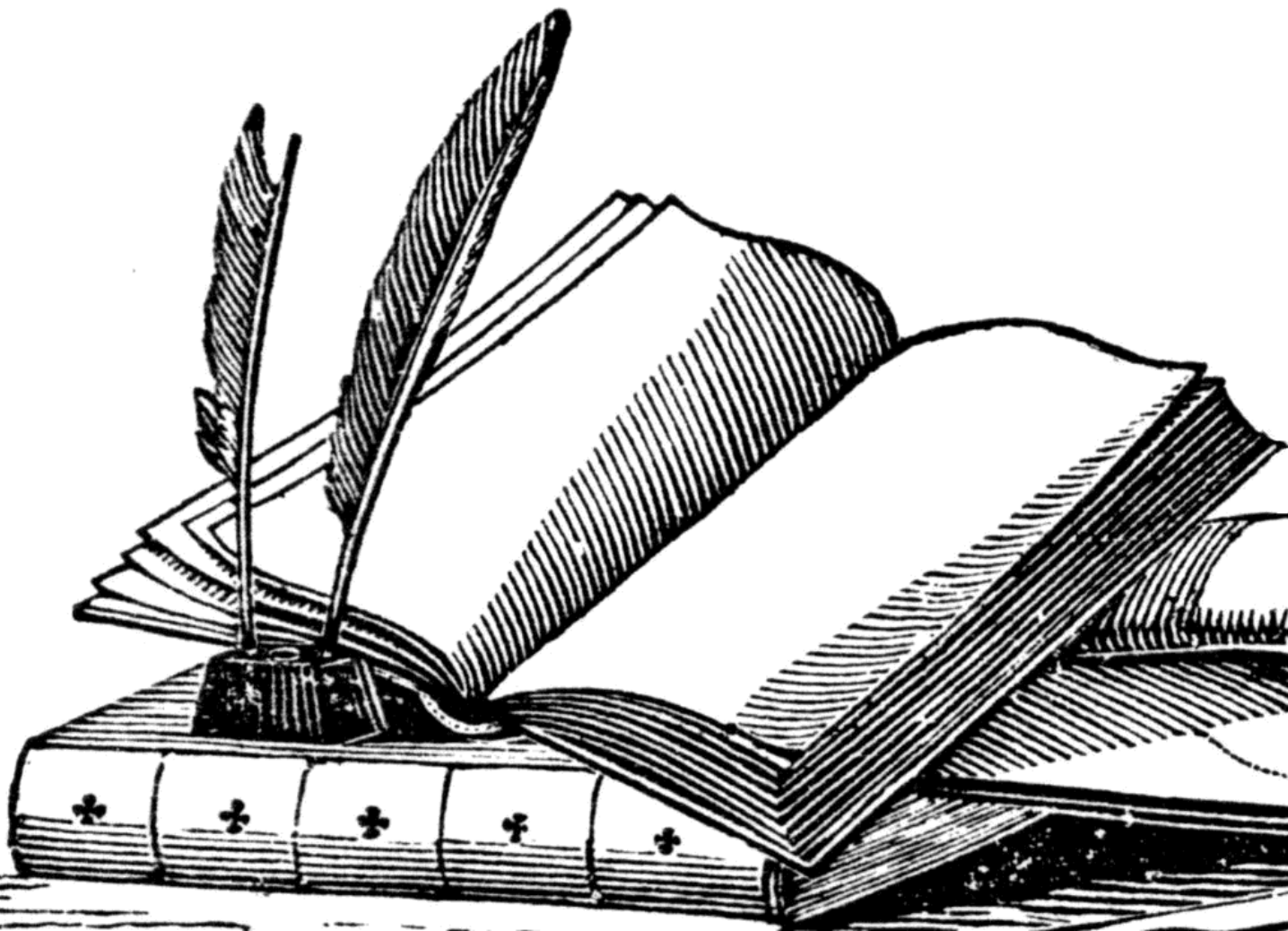
- závazně stanoví právo vůči adresáta

- **dispozitivní**

- nestanoví zásadu, pouze alternativu, kterou si účastníci stanovili. Jestliže si účastníci nestanovili, je to vodítko pro soudce

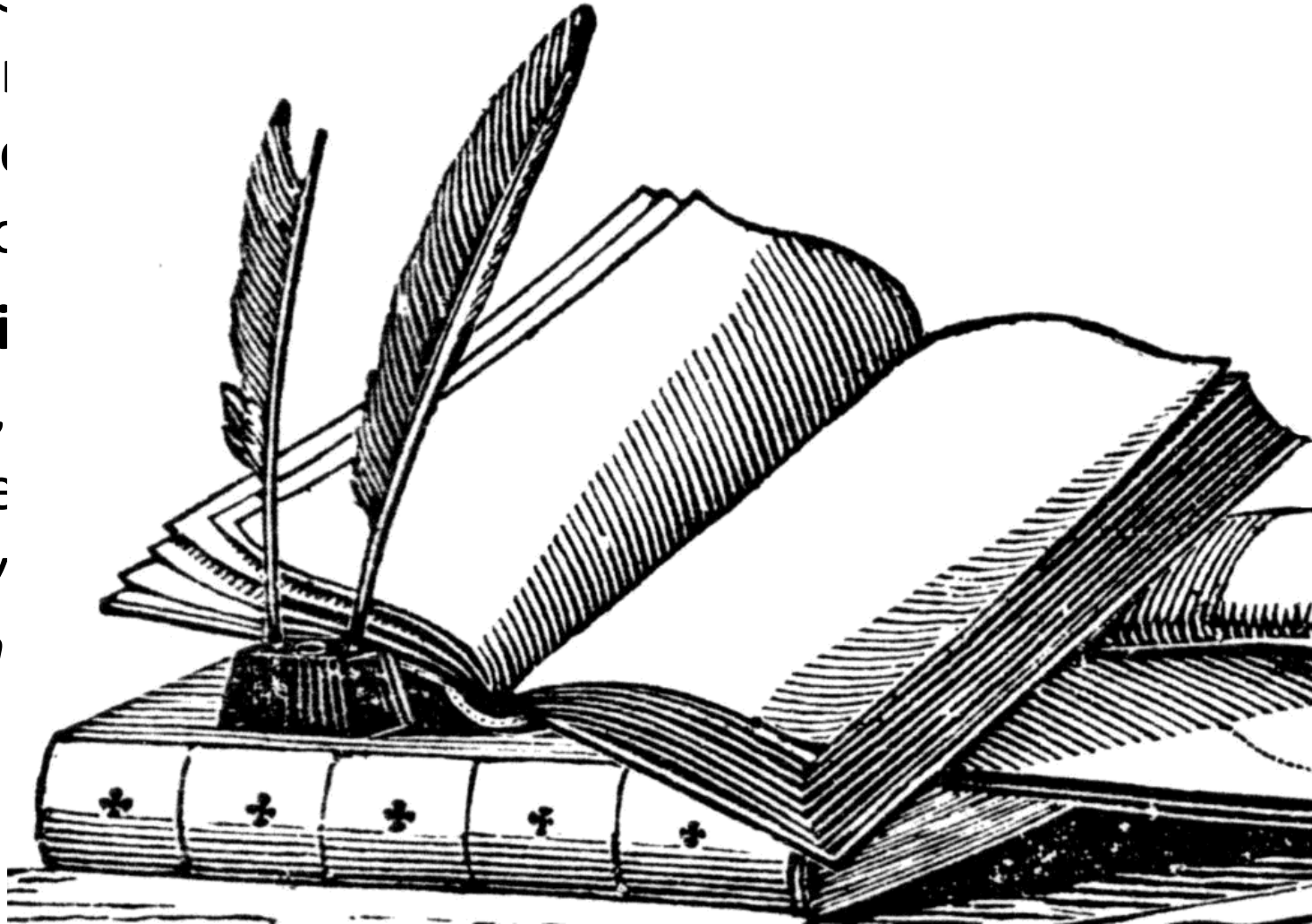
- ponejvíce se vztahují k právu, mají vysokou variabilitu řešení

- dávají přednost vůči kogentnímu právu

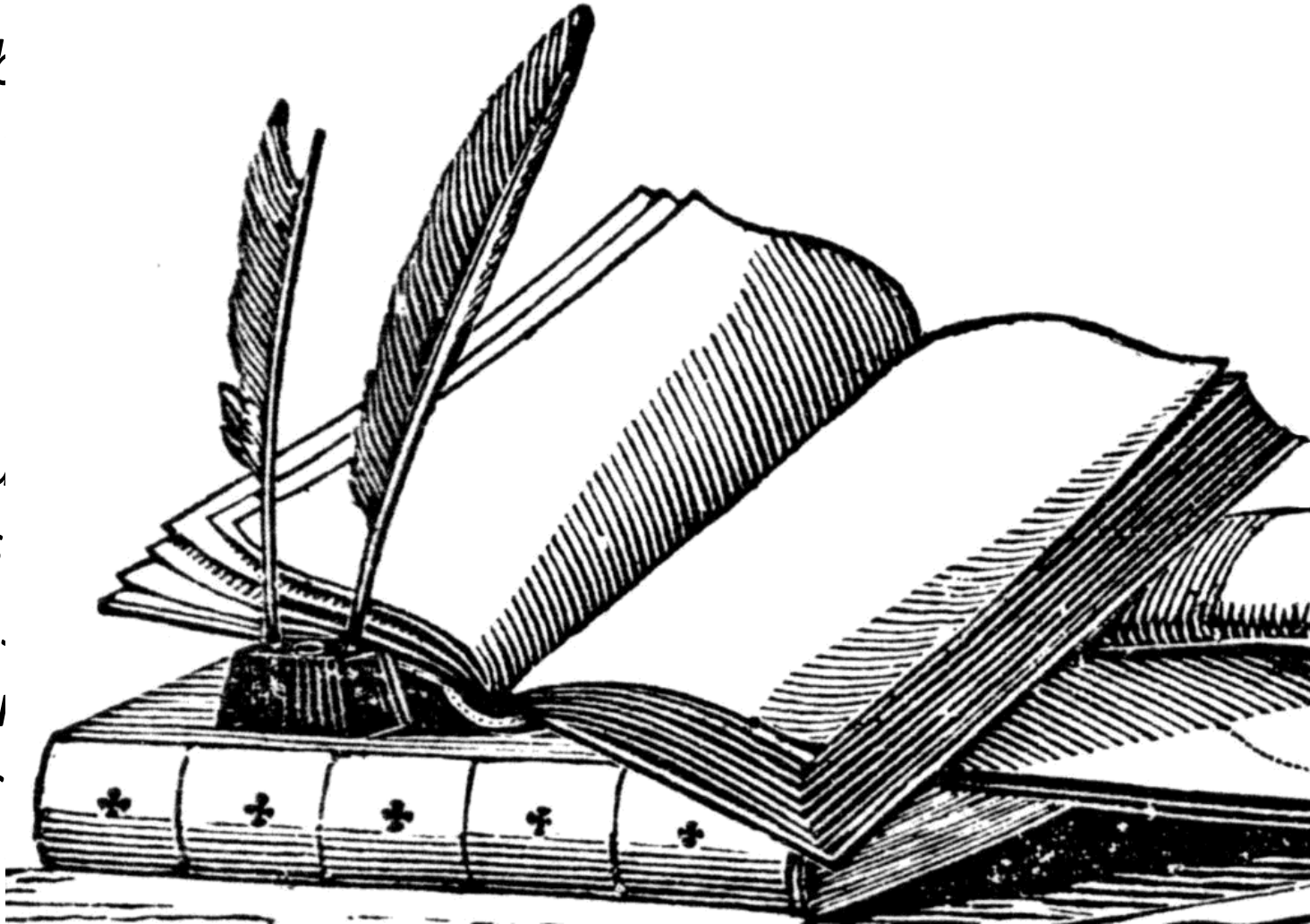
Právo kogentní a dispozitivní

- **Příkladem kogentní normy** může být ustanovení § 46 odst.1 OZ 40/1964 Sb. podle něhož smlouvy o převodu nemovitostí i dáno, že smlouva je alternativní to
- **Příkladem dispozitivní normy** je ustanovení § 46 odst.2 OZ 40/1964 Sb., účastníků , je ponechána v bývali nedoh dlužníka.

Výkon práva

- vlastní faktické chování v mezích subjektivního práva
- *Př.: Suk absolven povolání skutečně se však rozhodnu povinnos skutečno. s výkonei archivnic absolven*

Dě

